Խմբագրավճար իշին սէնէվի գրյմէթի 8 մէճիտ.
6 այլըգ 4 »
3 այլըգ 2 »

Թաշրալար իշին բոսթա իւճրէթի պիպէ օլարագ, Սէնէվի գըյ. 10 մէճիտ.
6 այլըգ 5 »
3 այլըգ 2 1/2 »

Ալտէն Նիւսխէսիպ սաթըրը իքի էլի բարաբըգ գայիմէյէ։

Արևելքի Էջերեալը

ՀՐԱՏ ԹԸՇՐԻՆԻ ԷՎԼԼԼ ։ ԶԱՐՇԷՆՊԻՀ

ՄԻԻՆԱՏԻՒ ԷՐՃԻԵԱՍ

1878 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 4 | ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 16

ՀՐԱՏ ՇԷՎՎԱԼ ԺԹ
Ն՝. 3872

Իլանաթըն պէհէր սաթըրը 1 ինճի տէֆա 3, 2 ինճի տէֆա 2, 3 ինճի վէ սայիր տէֆալար իշին 1 ղրշ. Իլան սըրասընա գօնուլմաեան իլան սաթըրը 3 ղրշ։
Մէքթուպ վէ սայիրէյ Գալաթատա Բէնճէ Ճանպէկ բազարընտա վագը Ն՝. 41 Իրսի խանընտա Կարապետ Ե. Փանոսեան իսմինէ իրսալ իտիլէճէք տիր։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԷԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Բարիս, 16 հոկտ.

Հարպիեէ նազըրը, Եէնի Գալէտոնիատա սիւրաթլա իտտէյի ասայիշ իշին նուամէաեա, իքի պէօլիք պահրիեէ ասքէրի իլէ, չիմտի Գոշինշինտէ պուլունան պիր սէֆինէնին սէվգինի էմր իթմիշ տիր։

Ամրալ տիւ Բըթի-Թուար տախի մասհէլը մէգիբէրէ ազիմէթ իթմէք իւզրէ հոկտ. 25տէ Թուլոնտան հարէքէթ իտէճէք տիր։

Բարիս, 15 հոկտ.

Ֆրանսա պանգասընընն տախի ըէնճէնպիհ կիւնիւ ըսգոնթօսունու եիւքսէլթմէսի միւհթէմէլ տիր։

Խոկլիթերրա պանգասը ըսգոնթօսունու եէնիտէն եիւքսէլթիր տէյի գօրգուլուեօր. պու գօրգուեա մէպնի պու կիւն պօրասատա ֆօնտոլար տիւշիւտ։

ԱԺԱՆՍ ՊՕՐՏԷԱՆՕ

Վիէննա, 14 հոկտ.

Ղազէթալար, Պօսնա վէ Հէրսէքտէ պուլունան իսթիլա օրտուսունտան պիր մըգտարընընն տաղթըլմասընա տայիր պիր էմրնամէ նէշր իտիեօրլար։ Պիլճիսմէ օրտուկեան հոկտ. 20է գատար գալարբրլաճագ տըր։ Տէօրթ ֆըրդա սուլհ հալինէ վաղ օլունճագ տըր։ Ժէնէրալ Ֆիլիբօվիչին եէրինէ տիւգ տը Վլատիմիրսկի կէչիրիլէճէք տիր։

Տէօրթ գընթա բիատէ, վէ իհթիեաթ սիւարի պէօլիքլէրի վէ տէօրթ ֆըրդանընն պէյիք չաբատա օլան թօրլարը գրշալարընա կէօնտէրիլիպ, Պօսնա իլէ Հէրսէքտէ անճագ իքի ալայ մըզրաղը ատքէր գալաճագ տըր։

Պիւքրէշ, 14 հոկտ.

Մէճլիսի մէպուսանտա էքսէրիեէթի ատրա իլէ գատալ օլունան գարարնամէնին սուրէթի տիր.

«Միլլէթ մէճլիսի, տէվլէթլէրին գարարընյա մէճպուր օլարագ, վէ սուլհուն պագասընա էնկէլ օլմադ իսթէմէտիկինտէն, Պէսարապիատան մէմուրլարընի ատքէրիեէ վէ միլքիէսի Պէսարապիաեա տուրմուշ կէլէնի։

ՏԱԽԻԼԻՑԷ ՎԷ ԽԱՐԻՃԻՑԷ

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Թըմբուվար չէհսլէնտէրի Տաքէս կիէնտիեէ, բիւթպէկլի սանիեէ պընքը միւթէմայիզի թէվճիհ պուլյրուլմուշ տուր։

—

Տիւն աղշամ իւսթիւ Ամթրիա սէֆիրի գօնթ Զիչի հաղրէթլէրի Պապը Ամիեէ կիւտէրէք, սատրազամ հաղրէթլէրիյէ ուզուն ուզատրեէ միւլազաթ իթմիշ տիր։ Վագըթ պաղէթատը, Ամթրիա բուլթիգատընընն պու ֆիւնէրալ տէվլէթի Ամիեէ հագդընտա ատթանէ պիր բինք կէօսթէրմէսինէն վէ թարաֆէյնին միւնքիւլաթը մէվճուտէյի արթըրմադ էմէլինէ պուլունմալարընընն սահս իլէ, Ամթրիա ատքէրինին նէտան պահա իլէ, Ամթրիա բուլթիգատընընն նէ-Բաղար թարաֆլարընա թէճավուզ իթմէմէճի, վէ օճիհէթտէն պիր զայիֆ չըգարմադա չալըշճաղը հիսա օլունտուզունու պէկեան իսթեօր։

—Գայէթ մէսէլէսի իշին, տիւնքի կիւն Պապը Ամիեէ, մէճլիսի մախսուսա միւքէլա ագա օլունմասը մուգարրէր օլտուզու հալտէ, սատրազամ հաղրէթլէրինին մապէյնի հիմմաեունատան կէճ ավէթլէրի ճիհէթիյլէ, մէճլիս ագա օլունմաեընը, Փագա։ Մալիյէ նազըրը էֆէնտի հաղրէթլէրի իլդայի գավայմ գօմիսիօնունա կիտէրէք, թէտասլերի լաղըմէյի մուգարրէրէնին իհրաաթը միւզաքէրաթընա հազը պուլունմու, տուր։

—Կէչէնէրտէ Խըտիվի Մըսըր հաղրէթլէրինին վալիտէրիյէ հարէմլէրի վէ քէրիմէլերի հանըմէֆէնտիլէր հավարաթընընն, էսնայի մուհարէպէտէ ասաքէրի Շահանէ մէհրուհլարը հագդընտա իսրաղ իյէրիքլէրի համիյէթ վէ շէֆգաթընն նիշանէյի միւքէֆաթը օլարագ, քէնտիլէրինէ, դասընարա մահսուս օլարագ, իհտաա օլունան նիշանը գիյզանընն պիրինճի ռիւթպէլէրինատն պիրէր գընթասը ի՝սան պույրուլմուշ իտի։ Իշ պու նիշանլարը թէսլիղէ մէմուր օլան Ամիեէ նէգարէթի մէքթուպճուսու Զիեա պէյ էֆէնտի հաղրէթլէրի, պիրատէրլերի մուհիմմէ օտասը միւմէյիզանընան Բէչիտ պէյ էֆէնտի տախի պիրլիքտէ օլուսուզու հալտէ, տիւնքի կիւն Իզզէթտին վաքուս հիւմանեունայա, իսկէնտէրիյէ միւթէվէճճիհէն Տէրիսաատէթտէն հարէքէթ իթմիշլէր տիր։

—Լէմնոսի ատասընընա իզամէթ մէմուր օլան սէրասքէրի էսքադ Բէյիֆ բաշա հաղրէթլէրինին հարէմլէրինէ, թարաֆը հաղրէթլէրի Բաստիշահիէնէ պագը թէպշիրաթը միւսամէհանէսինէ պիր եավէրի մահսուս իզամ պույրուլմուզու, վէ օն պէշ պին զուրուշ իհսանը շահանէ շերիֆվագը օլտուզու կիպի, սէրասքէրը էրբիմ Անատոլ Բէյրիմ Նասիր բաշա հաղրէթլէրինին հարէմլէրինէ տախի, թարաֆը Միւնիրեքանէսէնէ պիր եավէր իզամ, վէ օն պէշ պին զուրուշ իհսան պույրուլմուշ տուր։

—Տէրիսաատէթ խաշթը գօմանտանընը, փէրիգ Պէյքեր բաշա հաղրէթլէրինէ թէվճիհ պույրուլտուզու իշիտիվիշ տիր։

—Օսմանը էսկիշիրինի հավալէն Սէվասթաբօլատան հարէքէթ իթմիշ օլան Պոսնէյ վէ Սուլթանիեէ նամ վաքուրլար, տիւնքի կիւն Տէրիսաատէթէ մուվասլէթ իթմիշլէր տիր։

Պասէլատէ 5 իւմէրա վէ 121 քիշիք զապթի, վէ 2324 նէֆէր պուլունտուզու կիպի, Սուլթանիեէտէ տախի ֆէրիգ Ահմէտ բաշա հաղրէթլէրիյէ 4500 էսիր մէվճուտ պուլունմուշլար տըր։

Մէզքուր վաքուրլար եէնէ էսիր կէթիրմէք իշին, մահէրի մէզքուրէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իթմիշ տիրլէր։

Բիվանէթէ կէօրէ, Սէվաստաբօլ իսկէլէսինտէ շիմտիքի հալտէ 18.000 էսիր ֆօրլանըպ, վաքուրա պէքլէմէքտէ իմիշ։

—Տէրիսաատէթ Բուսիա սէֆարէթի պաշ թէրճէմանը Մ. Օնունուն սէպգաթ իսէն խըտմէթինէ միւքեաֆաթէն, տէվլէթի մաճպուրաը թարաֆընընա Մ. Նէլիսօֆուն եէրինէ սէֆարէթ միւսթէշարլըգընա թային գընընճաղը, վէ սէֆարէթի պաշ թէրճէմանըգընընն տախի էսիրնէ գօնսօլոսու Մ. Կուվանօֆա իհալէ գընընճաղը եշիտիրմիշ տիր։

—Էվէլքի կիւն Տէրիսաատէթ լիմանընա վիրուա իսէն Խոարէյի Մախսուսէնին Թրապիզօն բոսթաբյա, Էրզինճանտա պուլունան Հասան բաշա հաղրէթլէրէյէ պիր մըգտար ատքէր վէ պիր չոգ Բուսիէի միւհաճիրի կէլմիշ տիր։

—Էսիրնէյէ կիթմիշ օլան Բուսիա սէֆիրի ըրէնս Լոպանօֆուն պու աղշամ Տէրիսաատէթէ ավէթինէ պէքլէնիրիօր։

—Ֆար տիւ Պոսֆորտա պէրվէճէի ատթի օգունմուշ տուր. — «Էվէլքի կիւն ալընան թէլէկրաֆնամէլէրին պիրինտ, Գալատատա պէյի ըրէնս Նիզ օլտը, Պուլգարիսթան ըրէնպիկինէ ինթիխապ իթմէք իւզրէ, Պուլգարիսթանտա պագը թէկէպիսատ պուլունտուզու մուհարրիր խաբէր Ֆէլէպպիսատ վարտը։ Հաթթա Պուլգարիսթան վալիսի մուվազամը ըրէնս Տօնտուզօֆ Գօրսագօֆ, ըրէնսի միւշարիյէյէ ինթիխապ ընը Բէյթրպուրիատա թէրվիճ իթմէքտէ տիր։ Էգէր պու ինթիխապ հուսուլէ կէլիր իսէ, Բուսիա գապէնէթսուզ, ամալընը իդմալ իտէճէք տիր։ Ֆագաթ պու պապտէ մուվաֆֆագըյէթ մէմուլ օլմաեընը, հաթթա բրէնս Գօրսագօֆ տախի չիւպհէյէնմէքտէ տիր։»

—Սըրպիստան հուսուսունա մէմուր գօմիսիօնա, տէվլէթի Ալիեէ թարաֆընընան մէմուր թային գընընմը օլան էրքեանը հարպ իվասընընան Եահեա բաշա իլէ ռիֆադաթընա թային օլունան մէմուրլար, պու քէրրէ մահէլլի մէմուրյէթլէրինէ միւթէվէճճիհէն Տէրիսաատէթտէն հարէքէթ իթմիշլէր տիր։

—Սեպաեմբեր 13 թարիխի իլէ Դայէրիատէն թարաֆընընդա եազընընը օլան պիր մէքթուպտա աթիէքի էսքիշեհիր վաղալար օղունմուշ տուր.

Պու կիճէ (սեպտ. 12) սաաթ 6 բատալէրինէ չէհրիմիզտէ տէհէթ պիր մէնզարէ վուղու պուլաու, չէյրէք քի բում քիլիսէի սէմթինէ Բում միլլէթինտէն միթէլէր պիր զաթը խանէսինի, պիր գաչ գաբրքեար Թիբրբլէր բիւրսիյան օլտուգլարը հալտէ պատարար։ Խանէ խալգընընն ֆէրեաը, կիճէնին սիքիւնէթի ատասընընա հէր թարաֆտան իշիտիլիպ հէր քէսի ույգուտան ուեանտըրը։ Պու շամատա իշինտէ պիր սիյահ բաթընընը պաշլար, վէ մէզքուր ֆիղանը սէտարար տահա պէթէր արթար, վէ սիբրիքլէյիպ գաշընընընգ ֆամիլեանընն սէսի, Սէլանին համամը սէմթինէ տօզրու ուզաղլանարագ կիտէր։

Պունատան պիր գաչ կիւն ագտէմ, թաշլաս, Զինճի Տէրէ, Կէրմիր, վէ Գարա Տէրէ եօլարընընա հայտուտարար ատամ սոյմուշլար տըր։ Կնքասպատեան Մանուկ ադայը չէհրին ճիվարընընա գարշըսընա աթը ըզգարագ սոյտուշլար։ Կիճէյլերի նէրտիվէն կէպտիրէրէք էվլէրէ սարգընընընգ իտիեօրլար։ Գուեեամճուլարտա սէքիզ օն տիքքեան աշըլտը։

—Էվվէլքի կիւն Լօնտրատան չսեանը իթիմատ պիր մահէլլատէն Տէրիսաատէթէ կէլմիշ օլան պիր թէլէկրաֆնամէ, ուսմանը մալիէյի Օսմանիէյի թանզիմ իտէճէք գօմիսիօնա, Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա տէվլէթլէրի թա ատֆընընան պիրէր մէմուր թայինէ օղունտուզունու պիլտիրիեօր։

Պու մատտէ հագդընտա տիւնքի Մէսէնճրատա օգունմուշ տուր.

«Պու կիւն ալազ օլունան պիր թէլէկրաֆնամէյէ կէօրէ, Ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա հիւքիւմէթլէրի, Պապը Ալինին թալեպի իւզրէ, մախսուս գօմիսարլեր նասսլ իթմիշլէր տիր. պունլարը վազիֆէսի, մէմուրլարի Շահանէյէ կիտէրէք, տէվլէթը Ալիէնին ահվալը մալիեէսինի թէֆթիշ իթմէքտէն իսթարէթ պուլունմազտա տըր։»

—Պուլգարիսթան մուվազգաթ վալիսի բրէնս Տօնտուզօֆ Գօրսագօֆ իլէ Պուլգարիսթան քիլիսէլէրինտէ Բուս լիսանըյլա իճրայի ային օլունաճաղընընան, պիր գաշ Պուլգար բաբասը տուալարը էյլէնմէք իւզրէ Բուսիաեա իզամ օլունմուշլար տըր։

—Գէպրբատան ալընան մալիումաթը խուսուսիէյէ նէգարէն, ճէպիրէ կուվէրնէօրիսը Վ. Օլսըլ։ Յ, ալընը օլտուզու թալիմաթա թէվֆիղան, Բուսիարա միլքիեէ մէմուրիեէթլերի վերմէմէքտէ օլտուզունատան, ճէզիրէյէ էքսէրիեէթի թէչքիլ իտէն Բուսիէ էֆէնտիլէրի Խնկիլիզ հիւքիւմէթի ալէյհինա պուլունմագտա տըրլար։

—Բուսիէի տէմիր եօլունուն իշլէտի ի գումբանեսընընն տիրէքթօրու Մ. Փիւման, պու տէֆա Լէմբէրգէյէ Տէրիսաատէթէ ավէթլի իթմիշ տիր։ Բիվանէթ գուլունա գունա կէօրէ, մի մահիկ յէրինէ էտիրնէյէ գատար էյեաճաղը, եօլը Նոպ տէմիր եօլունուն պիր գաչ կիւն թաթիլիյէ տիւշար իտիրմէսինէն նաշի օրմանեը, Բուսիա ատքէրինին վէ էրզրումընընն նագլի մատատէսինի տախի Բուսիա տէվլէթի գիեաթ մէմուրլարը յա միզաքէրէ իթմէք իյին իմիշ։

Ժէնէրալ Թօթլեբէնին վիրտիկի գարար իւզէրինէ, տէմիր եօլ չիրքէթի, Բուսիա մէրքէզ գօմանտանլըղընընն էմրի թահթընտա 34 ատէթ լոգոմոթիֆ իլէ 600 վագոն պուլունտուրաճագ, վէ ալէյ հիսասը օլարագ դուսմանլեաեա պիր մըգտար մէպպաղ իթա օլունաճագ իմիշ։

—Թէքֆուր տաղընընան Բուսի սեպտ. 30 թարիխլի Նէյլոզոսա չու աթիէքի մէքթուպ եազըլմըշ տը.—«Թէքֆուր տաղ ճիվարլարընընա, Բուս ասքէրինին ավտէթ իյտէտիկինէ տայիր պիր չայիա զուհուր իթմէսի իւզէրինէ, հէր քէս թէկլաշա տիւշէրէք, նէ՝ մանէա վիրէճէկինի պիլմէօր իսի։ Ֆիլ վագը 5.000 գատար Բուսիա ասքէրի Պուլգարատա, վէ 4.000 գատար տախի պիզէ ավտէթ իթմիշ իսի։ Էֆքեարը էհալիյի թէսկին իշին, բիվանէթ օլունտուզունա կէօրէ, Պապը Ալիտէն մահէլլի հիւքիւմէթինէ պիր թէլէկրաֆնամէ կէլէրէք։ Բուս ասքէրինին կէրուեէ ավտէթի, հհճրէթ իթմէքտէ պուլունան Պուլգար էհալիսինին թէսէնի իշին զուսա, ուսմուրու հիւքիւմէթ ապա միտախլէ իթմէկեճքլէրի պէեան օլունմուշ տուր։

«Պորատա էմնիյէթ վէ ասայիշ քէրալտէ իսէ տէ, պագը Խրիսթիան էհալի գօրգարագ, Պուլգարիսթանա հիճրէթ իթմէք ֆիքրինտէ օլմադարը միւնասէպէթլի, թէսկինի էֆքեարլարը իշին, հիւքիւմէթ մէմուրլարընընան պիր զաթ պուրա բիսգոպոսու իլէ քէշիշլերի տէվրէ չըգմըշլար տըր։»

—Պու մասատէ տայիր Վագըթ զաքէթասընընա կէօրիլէն մալիումաթա նագարէն, հագդըգաթէն Թէքֆուր տաղը վէ ճիվարընընա Բուսիա ասքէրի կէլտիկի, վէ լաքին էշլէ 4–5.000 մըզգաարընընա պուլունմաեընը, ալթմըշար եէթմիշէր նէֆէրաթտան միւրէքքէպ ասքէր հէյեթլերիյէ Բուսիա մէմուրլարը կէլէրէք, հիճրէթ էֆքեարընընա պուլունան պագը էհալինին թէսկինի էֆքեարընընա չալըշըգլարը, վէ հէչ պիր մէճնի իլէ էմնիյէթի ուսմանեեէ խալել կէլմէէճէկինի թէֆհիմ իյտիքլէրի, վէ մուխալիֆ ասայիշ օլանլարընը Բուսիատան մուավէնէթ պէքլէմէմէկլերի իպթիդա իտէճէկինի պէեան իյտիքլէրի, վէ պու մէսալտա պիր իլանանամէ ատախ նէշր իթմէք օլտուգլարը անլաշըլմըշ տըր։

— Իմիրտէ թապ օլունան էնբէրսիալ զագէթասընընա կէօրիլմիշ տիր։

Մաղնիսա մուխալիրիմիզ, Սարուխանտա խսքեան իյտէէն Զէրքէս միւհաճիրլերինին իճրա իյտիքլէրի հէր տիւրլու սուլի հարաքեաթը իշար իյտէմքտէ տէվամ իտիեօր։ Վազըրի աթիէնին նագլի իլէ իգթիֆա իյտէրէզ։ Չէյլէ քի, պիր գաչ կիւն ագտէմ պու տէհէթլի միւհաճիրլերտէն պիր մըգտարը քիւրլի, Պաեստա գարիէսինէ կիտիպ, գարիէնին էհալիսինի իֆզալ իշին գարիպ պիր թէտպիրէ միւրաճաաթ իյտէմիշլէր տիր։ Պունլար, էհալիէ, հայտուալարին թաագիպի իշին հիւքիւմէթ թարաֆընընան գըր սէրասրը օլտուգլարընը սէնեան իլէ, մէմուրիեէթլերինին իճրասը իշին քէնտիլէրինատն պագը մալիումաթ ատգի զըմնընընա գարիեէ ճիվարընընա պիր մէվգրեա պիշարէ չիֆթճիլերի ճէլպ ու ճէմ մուվաֆֆագ օլմուշլար տըր։ Փէյզիլերին թէճէմմիւիի միշահատ իյտէքտէն սոնրա, Զէրքէսլէր թիւֆէնքլերի իլէ պունլարը նրչան ալարագ, քիմ հարէքէթէ կէլիր իսէ մուրաճագլարընը պիլտիրմիշլէր տիր։ Մուախարէն Զէրքէսլէր, քէյֆիլերին գալ վէ սեագլարընը գավիճէ պաղլաեաբ, պու հալ իլէ օրատա թէրք իյտիքլէն սոնրա գարիեէ կիտէրէք, քեամիլն թատան վէ եազմա իյտիմլէր տիր։

Մուխալիրի մէզքուր տէեօր քի պու մէզալիմին սէպէպի, Զէրքէսլէր, թարաֆը հիւքիւմէթտէն սիլահարընը պէրատէր թաշըմալարը էմրինին իրմա օլունմասը խուսուսու տուր։

Գասատա մուխալիրիմիզ տախի, կէչէն ճիմատա կիւնիւ ուրա բաքիպէն Բագարճըգ քէյֆինէ կիտէն պիր Բուսի թիճարընը իւզրինէ Զէրքէսլէր հիճում իթմիշլերինի, վէ էշկիրինի արաեարագ, բէսրաեա տայիր պիր շէյ պուլամասընընան, հիտատէթլերինատն քէնտիսինի գաթլ իյտիյիպ, հայվանարը դասդ իտէրէք եօլարընա տէվամ իյտիքլերինի պիլտիրիեօր։

—Խօղան հավալիսի Քիւրտէրի վէ էհալիսի պէյինինտէ էօթէտէն պէրու ճարի օլան պիւրուտէթին, պիր թապուր ասաքիրի Շահանէ իլէ Խօղան մէվզը գօմանտանլըղընա թայէին վէ իզամ պույրուլան Օսման պէյին իսթիխազ իթմիշ օլտուղու թէտապիրի ասքէրիէէ սէմէրէսի օլարագ, հիւսնի իթիլաֆա թէպտիլ օլուպ, օրալարա իւմն ու ասայիշին տէրէճէյի քէմալտէ օլտուղու, վէ միրի միւմաիլէյհին հիւսնի իտարէսինտէն ումումէն իզհարը խօշնուտի իտիլտիկի, իշարաթը մահէլլիեէտէն անլաշըմըշ տըր։

—Էրզրումտա մուգատտէմա թէշքիլ օլունան մահքէմէյի ֆէվգէլատէտ շիմտիէէ գատար ազա սըֆաթըյլա, եալընըզ պիր Խրիսթիան պուլունտուղու հալտէ, պու քէրրէ ինկիլիզ սէֆարէթինին թավսիեէսի իւզէրինէ, մահքէմէյի մէզքիւրէնին իքի Միւսլիման, իքի Էրմէնի, վէ իքի տաիսի սայիր Խրիսթիան միլէթլէրինէ մէնսուպ ազատան միւրէքքէպ օլմասընա գարար վիրիլտիկի, չէհրի մէզքիւրտէն եաղըմըշ օլտուղունու, վագըթ ղազէթասը ռիվայէթ իտիեօր։

—Ամասիա սանճաղընտա Զիլէ գազասընտա սեպտեմբերին երկիրմի տէօրտիւնճիւ ճումաա իրթէսի կիւնիւ, սաաթ 12ին չարեէք գալարագ, պիրտէն պիրէ օրթաբաղը պիր գարանլըգ գաբլամըշ, վէ պունուն արասընտա, կէօյտէ զաեէթ տէհլիթլի պիր գարանլըգ զուհուրիյլէ պէրապէր, ֆուրթունաեը միթէյադիպ, հիր պիրիսի եումուրթա տանէսի գատար օլմագ իւզրէ, տոլու եազմաեա պաշլամըշ, վէ թապիրթիյլէ գազսյի մէզքիւր ճիվարընտա պուլունան պաղլարըն քեաֆիֆէսինի խարապ վէ բէրիշան իթմիշ օլտուղու մաէթթէէսիֆ իչիտիլմիշ տիր։

—Աֆիֆատան եազըլըղընա կէօրէ, ումումիէթ իւզրէ Պուլղարիսթան ումուրու մալիեէսինին թանղիսի, վէ խուսուսա վիրկի ուսուլու թարհիեէսինին թայեինի, օրատա մէսայիլի մէվմուտէնին էն մուհիմմի օլուպ, բրէնս Տօնտուգօֆ Գօրսագօֆ, պու պասպորտքի միւլահազաթընը իմբէրաթօրա արզ էյլէմիշ, վէ հոկտեմբեր այընտա միլէթ մէճլիսի ճէմ իտիլէրէք, պու մէսէլէյէր մէվզը միւզակասաեա գօնուլաճագ իմիշ։ Իմարէթ մէսարիֆաթը սէնէվիէսինին ան ազը 15 միլեօն բուպլիեէ պալիղ օլտաղը, վէ չիմտիքի սէրվէթ մէնպալարը ֆէնա օլտուղունտան, վիրկի թահսիլինէ միւչքիլաթ կէօրիւլմէյի տաիսի իլավէթլէն պէեան օլունուեօր։

—Զսպթիեէ նէզարէթի թարաֆընտան Տէրսաաատէթտէ պուլունան սապըգալը մագուլէսի էշխաստէն պիր թազըմը մէմաիքը պահիէեէ սիրկիւն իտիլտիքլէրի միսիլու, կէչլէն ճումա իրթէսի կիւնիւ պունյարտան վէ Եունան թէպաասընտան օն իւչ քիլի Եունանիսթանա սիրկիւն իտիլմիշ տիր։

—Եունան տէվլէթի, ասաքիրինին մըգաարընը սէրիան 100 պին իպլաղ իթմէէ չալըշըեօր իմիշ։

—Մալթատա պուլունան Հինտիսթան ասաքիրի, Աֆղանի թան էմիրի Շեր Ալի իլէ Ինկիլթէրրանընն Հինտ հիւքիւմէթի պէյինինտէ զուհուր իտէն միւնազասատան նաչի Հինտիսթան վալիսինտէն կէլէն էմրէ իմթիսալէն վաբօրլարա պինէրէք Հինտ սէվահիլինէ միւթէվէճճիհէն Մալթատան հարէքէթ էյլէմիշլէր տիր։

—Լօնտրա պահրիեէ զազէթասընդն ռիվայէթինէ կէօրէ, էրտէքտէ պուլունան ինկիլթէրրա տօնանմասընդն պաշ գօմանտանը ամիրալ Հօրնպի, պահրիեէ վէքեալէթինէ պիր թէլէկրաֆ չէքէրէք, պունտա էկէր ինկիլթէրրա ֆիլօսուունուն Մարմարա տէնիզինտէ պուլունմասընա լիւզում կէօրիւլիւր իսէ, զըշ մէվսիմինտէ էրտէք լիմանը իսթիասընա քեաֆի օլմատըղընտան, սէֆայինին մուհաֆազասը վէ հարաքեաթընդն սէրպէսթիսի իչին իքի մահ սօնրա իզմիա լիմանընա չէքիլմէսի չարըմ կէլէճէյինի պէեան իթմիշ տիր։

—Թէրճէմանը Շարգընը ռիվայէթինէ կէօրէ, թարաֆը հազրէթի բաթիչահիտէն Ռէտիֆ բաշա հազրէթլէրինին հարէմէրինէ պիր եավէրի մախսուս կէօնտէրիլէրէք, օն պէշ պին ղուրուշ էհսան օլունմուշ, վէ խաթըրլարը իսթիֆսար պույրուլարագ, պազը իւմիտլէր տաիսի վիրիլմիշ տիր։

—Հէյսպէլի առա մէքթէպլէրի մէնֆաաթընա օլարագ, ճումաա իրթէսի ագշամը պահրիեէ մէքթէպի սալօնունտա վիրիէն պալօնուն բէք միւբէմմէլ օլուպ, հասըլաթը երկնրմի պին ղրուշա պալիղ օլմուշ տուր։

—Մէքթէպի Սուլթանի մուալիմէրինէ պազըսընա նիշանլար էհսան օլունմուշ տուր։

—Հիտաեէթ պէյ նամընը թագընտըզը հալտէ, Բաօբ էրպապը գբեամընա գօմանտա իթմէքտէ օլան Ինկիլիզլի միրալայ Սէն Գէրին, էրպապը գբեամ թարաֆլարընտան թարա օլունտուղունու ղազէթալարտան նագլէն եազմըշ իտիք։ Միւսիւ Սէն Գէրին էրքեանը հարպ ըէյիսի սանիսի պու տէֆա ֆար տիւ Պօսֆօրա պիր մէքթուպ տէրճ իթտիրէրէք, միրալայ Սէն–Գէրին թարտ օլունմաեըպ, քէնտիսի իսթիֆա իթմիշ օլտուղունու վէ պունա սէպէպ տաիսի, Ռուսիա ճասուսլարը մարիֆէթիյլէ ռուէսսա միանընտա զուհուրա կէլէն իխթիլաֆ օլտուղունու պէեան իթմիշ տիր։

—Ինկիլթէրրա իլէ Աֆղանիսթան պէյինինտէ մուհարէպէ օլմագ մինասիպէթիյլէ, Ռուսիանընն Թիւրքիսթան օրտուսու գօմանտանը ժէնէրալ Գոֆման, զապիթան վէ ասքէրէ ռուխսաթ իթա իթմէմէք հագգընտա էմր ալմըշ տըր։

—Մէմլէքէթլէրինէ կէօնտէրիլէն խասսա ասաքիրի իլէ մէհրուհին վէ խասթէկեանընն եէրլէրինի տօլտուրմագ իւզրէ, իչէրուլէրտէն պիր չօգ Ռուսիա ասաքիրի Օտէսսաեա կէլմէքտէ տիրլէր։

—Պէրլինտէ պասընան Բօսթ ղազէթասընընն պէեանընա կէօրէ, իմբէրաթօր Կիյեօմ իլէ բրէնս Պիսմարգ կասթէյնտէ իգամէթլէրի վէ սէյեահաթլարը միւտտէթինճէ թէհտիտաթը հավի, հագգլարընտա եէնիտէն սուլի գաստա գարար վիրիլմիշ օլտուղունա տայիր պիր չօգ մուհարրէրաթ ախզ իթմիշլէր տիր։ Գէնտիլէրինէ էն զիեատէ, Գօլօնեբեա կիթմէմէլէրի թավսիեէ օլունուեօր։

—Պէրլինտէն Մօրնինկ Բօսթ ղազէթասընա չէքիլմիշ օլան պիր թէլէկրաֆընն մատլինէ նէզարէն, Ռուս օրտուսունտա վուգու պուլան հիյլէֆեարլըգլարը թէֆթիշէ մէմուր օլան գօմիսիօն պէշ եիւզ զապիթի ազվ իտիեօր. պունլարտան 40ը միրալայ իմիշ։

—Վիէննանընն Ֆրանէ Բրէսէ ղազէթասը, Ավսթրիանընն Պօսնա վէ Հէրսէքի իսթիլա իթմէսի, մուամէլաթ վէ հուգուգը տիւէլիէեէ մուղայիր տիր տէեէրէք Ավսթրիա հիւքիւմէթինէ գարշը պիր թագըմ պէնտլէրնէշը իթտիկի իչին շիմտիեէ գատար պիր գաչ տէֆա պիր խայլի նիւսխէլէրի թօրլանըլըգը կիպի, սեպտեմբեր 6 թարիխլի նիւսխէսի տտխի եինէ օ թէօհմէթլէ պիր տանէսի պիլէ տաղըլմագտըգընը միւսաաէրէ իտիլմիշ տիր։

—Մէվսթօբօլտան հոկտեմբեր 5 թարիխի իլէ եազըեօրլար.

Դըրըմտա թաթարլարընն միանընտա պազը նիզամընըզը զուհուր էյլէմիշ օլտուղունտան, պունլարընն թէէտիպ ու թերպիէսի իչին Սէվասթօբօլտան պիր թապուր ասքէր իրսալ օլընմըշ տըր։

Ռուսիա իչէրուսինտէն պէհէր կիւն Օսմանլը էսիրլէրի պուրաեա վիրուտ էյլէմէքտէ օլուպ, Տէրիսաատէթէ կիթմէք իւզրէ վաբօրա պէքլէմէքտէ տիրլէր։ Օսմանլը էսիրլէրի թավրը նաղիքեանէ վէ միւթատիլանէ իզհար էյլէմէլէրինտէն նաչի հիւքիւմէթ վէ էհալինին մազհարը թէվճճիհի օլուեօրլար։

Այիսթէֆանօս ճիվարընտան պուրաեա վիրուտ իտէն Ռուս խասթալարընն արգասը ալընմըշ իսէ տէ, հալէա Պէրղօս վէ Գարատէնիզ սէվահիլինտէն Ռուսիա խասթալարը քիւլլիեէթլէ կէլմէքտէ օլտուղունտան, պուրատա պիր միւտտէթ խասթախանէլէրտէ իսթիրահաթ իթտիրիլէրէք Ռուսիա տէրունինէ իզամ օլունմագտա տըր։

—Ռուսիա օրտուսունուն Տէրիսաատէթ ճիվարընտա պուլունտուղու միւատէթճէ, Այ–Սթէֆանօս օրտու մէրքէզի լէվազիմ իտարէսինտէն, 75 միլեօն ֆրանգ, եանի թագրիպան 33 միլեօն Օսմանլը լիրասը սարֆ օլունմուշ տուր։

—Ագտէմճէ բէթրսպուրկտան ալընըպ եազըլան պիր թէլէկրաֆնամէ, ժանտարմա վէ բօլիս խտարէլէրինին, ֆապրիգալարտա իճրայի թէհարրեաթա մէմուրիեէթլէրինէ տայիր պիր իրատէյի իմբէրաթօրի սուտուրինի իլան իտիեօր իտի իսէ տէ, թէլէկրաֆտա իյղահաթ օլմատըղընտան, պունուն սէպէպի անլաշըլմամըշ իտի։ Պուտէֆա կէլէն բօստա իլէ ալընան Բաթրի ղազէթասընընն, բէթրսպուրկ մուխպիրինտէն ալարագ տերճ էյլէտիկի թէլէկրաֆնամէ, քէյֆիեէթի իյղահ իթմէքլէ պէր վէճճհի զիյր թէրճէմէ օլունտու,

Բէթրսպուրկ, 6 հոկտ.

Իլանը ճիւմհուրիեէթ իչին պէօմիւք չէհիրլէր ֆապրիգալարը ամէլէսինի պիրտէն գբեամ իթտիրմէք մագսատիյլէ թէշէբբիւլ էյլէմիշ պիր ճէմիեէթը խէֆիեէ մէյտանա չըգարըլտը։ Բէք չօգ էշխաս թէվզբֆ իտիլմիշ տիր։ Պունընն իւզէրինէ, աթլը ղապըթա իլէ բէթրսպուրկ բօլիսինին տայիրէյի վէզայիֆի պիթթէվսի, ամէլէնին քիւլլիեէթլէ պուլունտուղարը մահէլլէրին քեաֆֆէսինէ նէզարէթ իտիլմէսի էմր իտիլմիշ տիր։

Օն բօսթա իլէ կէլէն Էվրօբա ղազէթալարընտա կէօրիւլէն թէլէկրաֆ հավատիսլէրի տիր.

Լօնտրա, 7 հոկտ.

Ինկիլթէրրա տէվլէթի, պիլա թէէխիր Աֆղանիսթան իւզէրինէ սէվգ օլունաճագ օրտուեու թահքիմ իչին պէր խայլի սիւարի վէ բիատէ ասաքիրինին հարէքէթ իթմէսինի էմր էյլէմիշ տիր։ Մէզունէն մէմլէքէթլէրինէ պուլունան զապիթան հէման ալայարընա ճէլպ օլունաճաղընտան նաչի, հազրը պուլունմալարը քէնտիլէրինէ խապէր վիրիլմիշ տիր։

Բէթրսպուրկ, 6 հոկտ.

Նովի վիրէմիա ղազէթասը, Աֆղանիսթան մէսէլէսի իւզէրինէ պէր վէճճհի աթի եազըեօր.

«Էկէր Ռուսիա, հալը հազրը իչին 30 պին ասքէր Բապուլա իրսալ էյլէմէէ մէճպուր օլուր իսէ, պու օրտուսունտա ֆէնա հավալիսի Քիւրտէրի վէ էհալիսի պէյինինտէ էօթէտէն պէրու ճարի օլան պիւրուտէթին, պիր թապուր ասաքիրի Շահանէ իլէ Խօղան մէվզը գօմանտանլըղընա թայէին վէ իզամ պույրուլան Օսման պէյին իսթիխազ իթմիշ օլտուղու թէտապիրի ասքէրիէէ սէմէրէսի օլարագ, հիւսնի իթիլաֆա թէպտիլ օլուպ, օրալարա իւմն ու ասայիշին տէրէճէյի քէմալտէ օլտուղու, վէ միրի միւմաիլէյհին հիւսնի իտարէսինտէն ումումէն իզհարը խօշնուտի իտիլտիկի, իշարաթը մահէլլիեէտէն անլաշըմըշ տըր։

—Էրզրումտա մուգատտէմա թէշքիլ օլունան մահքէմէյի ֆէվգէլատէտ շիմտիեէ գատար ազա սըֆաթըյլա, եալընըզ պիր Խրիսթիան պուլունտուղու հալտէ, պու քէրրէ ինկիլիզ սէֆարէթինին թավսիեէսի իւզէրինէ, մահքէմէյի մէզքիւրէնին իքի Միւսլիման, իքի Էրմէնի, վէ իքի տաիսի սայիր Խրիսթիան միլէթլէրինէ մէնսուպ ազատան միւրէքքէպ օլմասընա գարար վիրիլտիկի, չէհրի մէզքիւրտէն եաղըմըշ օլտուղունու, վագըթ ղազէթասը ռիվայէթ իտիեօր։

—Ամասիա սանճաղընտա Զիլէ գազասընտա սեպտեմբերին երկիրմի տէօրտիւնճիւ ճումաա իրթէսի կիւնիւ, սաաթ 12ին չարեէք գալարագ, պիրտէն պիրէ օրթաբաղը պիր գարանլըգ գաբլամըշ, վէ պունուն արասընտա, կէօյտէ զաեէթ տէհլիթլի պիր գարանլըգ զուհուրիյլէ պէրապէր, ֆուրթունաեը միթէյադիպ, հիր պիրիսի եումուրթա տանէսի գատար օլմագ իւզրէ, տոլու եազմաեա պաշլամըշ, վէ թապիրթիյլէ գազսյի մէզքիւր ճիվարընտա պուլունան պաղլարըն քեաֆֆէսինի խարապ վէ բէրիշան իթմիշ օլտուղու մաէթթէէսիֆ իչիտիլմիշ տիր։

—Աֆիֆատան եազըլըղընա կէօրէ, ումումիէթ իւզրէ Պուլղարիսթան ումուրու մալիեէսինին թանղիսի, վէ խուսուսա վիրկի ուսուլու թարհիեէսինին թայեինի, օրատա մէսայիլի մէվմուտէնին էն մուհիմմի օլուպ, բրէնս Տօնտուգօֆ Գօրսագօֆ, պու պասպորտքի միւլահազաթընը իմբէրաթօրա արզ էյլէմիշ, վէ հոկտեմբեր այընտա միլէթ մէճլիսի ճէմ իտիլէրէք, պու մէսէլէյէր մէվզը միւզակասաեա գօնուլաճագ իմիշ։ Իմարէթ մէսարիֆաթը սէնէվիէսինին ան ազը 15 միլեօն բուպլիեէ պալիղ օլտաղը, վէ չիմտիքի սէրվէթ մէնպալարը ֆէնա օլտուղունտան, վիրկի թահսիլինէ միւչքիլաթ կէօրիւլմէյի տաիսի իլավէթլէն պէեան օլունուեօր։

—Զսպթիեէ նէզարէթի թարաֆընտան Տէրսաաատէթտէ պուլունան սապըգալը մագուլէսի էշխաստէն պիր թազըմը մէմաիքը պահիէեէ սիրկիւն իտիլտիքլէրի միսիլու, կէչլէն ճումա իրթէսի կիւնիւ պունյարտան վէ Եունան թէպաասընտան օն իւչ քիլի Եունանիսթանա սիրկիւն իտիլմիշ տիր։

—Եունան տէվլէթի, ասաքիրինին մըգաարընը սէրիան 100 պինէ իպլաղ իթմէէ չալըշըեօր իմիշ։

—Մալթատա պուլունան Հինտիսթան ասաքիրի, Աֆղանի թան էմիրի Շեր Ալի իլէ Ինկիլթէրրանընն Հինտ հիւքիւմէթի պէյինինտէ զուհուր իտէն միւնազասատան նաչի Հինտիսթան վալիսինտէն կէլէն էմրէ իմթիսալէն վաբօրլարա պինէրէք Հինտ սէվահիլինէ միւթէվէճճհէն Մալթատան հարէքէթ էյլէմիշլէր տիր։

—Լօնտրա պահրիեէ զազէթասընդն ռիվայէթինէ կէօրէ, էրտէքտէ պուլունան ինկիլթէրրա տօնանմասընդն պաշ գօմանտանը ամիրալ Հօրնպի, պահրիեէ վէքեալէթինէ պիր թէլէկրաֆ չէքէրէք, պունտա էկէր ինկիլթէրրա ֆիլօսուունուն Մարմարա տէնիզինտէ պուլունմասընա լիւզում կէօրիւլիւր իսէ, զըշ մէվսիմինտէ էրտէք լիմանը իսթիասընա քեաֆի օլմատըղընտան, սէֆայինին մուհաֆազասը վէ հարաքեաթընդն սէրպէսթիսի իչին իքի մահ սօնրա իզմիա լիմանընա չէքիլմէսի չարըմ կէլէճէյինի պէեան իթմիշ տիր։

—Թէրճէմանը Շարգընը ռիվայէթինէ կէօրէ, թարաֆը հազրէթի բաթիչահիտէն Ռէտիֆ բաշա հազրէթլէրինին հարէմէրինէ պիր եավէրի մախսուս կէօնտէրիլէրէք, օն պէշ պին ղուրուշ էհսան օլունմուշ, վէ խաթըրլարը իսթիֆսար պույրուլարագ, պազը իւմիտլէր տաիսի վիրիլմիշ տիր։

—Ինկիլթէրրա իլէ Աֆղանիսթան պէյինինտէ մուհարէպէ օլմագ մինասիպէթիյլէ, Ռուսիանընն Թիւրքիսթան օրտուսու գօմանտանը ժէնէրալ Գոֆման, զապիթան վէ ասքէրէ ռուխսաթ իթա իթմէմէք հագգընտա էմր ալմըշ տըր։

—Մէմլէքէթլէրինէ կէօնտէրիլէն խասսա ասաքիրի իլէ մէհրուհին վէ խասթէկեանընն եէրլէրինի տօլտուրմագ իւզրէ, իչէրուլէրտէն պիր չօգ Ռուսիա ասաքիրի Օտէսսաեա կէլմէքտէ տիրլէր։

—Պէրլինտէ պասընան Բօսթ ղազէթասընընն պէեանընա կէօրէ, իմբէրաթօր Կիյեօմ իլէ բրէնս Պիսմարգ կասթէյնտէ իգամէթլէրի վէ սէյեահաթլարը միւտտէթինճէ թէհտիտաթը հավի, հագգլարընտա եէնիտէն սուլի գաստա գարար վիրիլմիշ օլտուղունա տայիր պիր չօգ մուհարրէրաթ ախզ իթմիշլէր տիր։ Գէնտիլէրինէ էն զիեատէ, Գօլօնեբեա կիթմէմէլէրի թավսիեէ օլունուեօր։

—Պէրլինտէն Մօրնինկ Բօսթ ղազէթասընա չէքիլմիշ օլան պիր թէլէկրաֆընն մատլինէ նէզարէն, Ռուս օրտուսունտա վուգու պուլան հիյլէֆեարլըգլարը թէֆթիշէ մէմուր օլան գօմիսիօն պէշ եիւզ զապիթի ազվ իտիեօր. պունլարտան 40ը միրալայ իմիշ։

—Վիէննանընն Ֆրանէ Բրէսէ ղազէթասը, Ավսթրիանընն Պօսնա վէ Հէրսէքի իսթիլա իթմէսի, մուամէլաթ վէ հուգուգը տիւէլիէեէ մուղայիր տիր տէեէրէք Ավսթրիա հիւքիւմէթինէ գարշը պիր թագըմ պէնտլէրնէշը իթտիկի իչին շիմտիեէ գատար պիր գաչ տէֆա պիր խայլի նիւսխէլէրի թօրլանըլըգը կիպի, սեպտեմբեր 6 թարիխլի նիւսխէսի տտխի եինէ օ թէօհմէթլէ պիր տանէսի պիլէ տաղըլմագտըգընը միւսաաէրէ իտիլմիշ տիր։

—Մէվսթօբօլտան հոկտեմբեր 5 թարիխի իլէ եազըեօրլար.

Դըրըմտա թաթարլարընն միանընտա պազը նիզամընըզը զուհուր էյլէմիշ օլտուղունտան, պունլարընն թէէտիպ ու թերպիէսի իչին Սէվասթօբօլտան պիր թապուր ասքէր իրսալ օլընմըշ տըր։

Ռուսիա իչէրուսինտէն պէհէր կիւն Օսմանլը էսիրլէրի պուրաեա վիրուտ էյլէմէքտէ օլուպ, Տէրիսաատէթէ կիթմէք իւզրէ վաբօրա պէքլէմէքտէ տիրլէր։ Օսմանլը էսիրլէրի թավրը նաղիքեանէ վէ միւթատիլանէ իզհար էյլէմէլէրինտէն նաչի հիւքիւմէթ վէ էհալինին մազհարը թէվճճհիհի օլուեօրլար։

Այիսթէֆանօս ճիվարընտան պուրաեա վիրուտ իտէն Ռուս խասթալարընն արգասը ալընմըշ իսէ տէ, հալէա Պէրղօս վէ Գարատէնիզ սէվահիլինտէն Ռուսիա խասթալարը քիւլլիեէթլէ կէլմէքտէ օլտուղունտան, պուրատա պիր միւտտէթ խասթախանէլէրտէ իսթիրահաթ իթտիրիլէրէք Ռուսիա տէրունինէ իզամ օլունմագտա տըր։

ԷՍՐԱՐԸ ՀԻՆՑ

—106—

15

ԳԱՏԷՀՏԵԲԻ ԷՃԶԱՆԸՆ ԻԶԻԼՄԷՍԻ

Էյ հիքեաեէմիզի օգուտագլըղա բաղպէճ պուեուրան տօսթլար, շիւպհէսիզ սիզ ատէ, կէօրտիւկիեինիզ բիւեալարտա, չօգ տէֆա պազը տէհլիթլի մուխաթթարալար թարաֆընտան իսթիլա իտիլմէքտէ օլտուղունուղու զանն էյլէմիշինիզ տիր։ Վէ էլպէթտէ էօյլէ պիր սըրատա, ֆիրար իթմէքլիք, սիզճէ, քէնտինիզի օ մուխաթարատան զո ըթարմագլըզը պիրիճիք չարէսի օլտուղու զանն վէ զբեաս օլունմուշ, վէ լաքին պու չարէյին միւմքիւնսիւզ օլտուղունու պիր ազ սօնրա անլատըգընընզդա, վիճուտինիզտէ, սաչլարը սլեեաղլատըգը, վէ քէմիքլէրտէքի իլիկի տօնտուրուճու պիր տիթրէմէ հիսս իթմիշլինիզ տիր քի, իչթէ անընն իւզէրինէ աեաղլարընընզը եէրատէն տեբրատագ, վէ տիզկէրինինի պիր ատըմ պիլէ էօթէկէ ատամագ պիր հալէ կէլմիշ, վէ նէֆէսինիզ տաիսի քէսիլիպ, զան թէր իչինէ պաթմըշ օլտուղունուզ թագտիրտէ, ֆէվգէլատէ ճաճալար իմիշ, լաքին եինէ եէրինիզտէն պիլէ գըմըլտանամամըշընընզ տըր։ Իչթէ թըպզը պու հալէ Մարի տաիսի տիւշար օլարագ, պիշարէ գըզճընզագ, ֆիրար իթմէք էմէլիյլէ, պիր գաչ ատըմ ալմըշ իքէն, տուրմաեա մէճպուր օլտու, վէ քէնտիսինէ էօյլէ կէլմէքտէ իտի քի, եէրլէր աեաղը ալթընտան գաչըեօր, էթրաֆը ուշուրում քսիլիեօր, վէ պու ուշուրում աթլամագ իսթէտիկի հալտէ, մուվաֆֆագ օլմաեօր իտի։

Իչթէ պու հալտէ, Մարի, քէնտուլի վուրուպ էօլտիրմէք իչին, կէօզու իլէ պիր սիլահ արատը իսէ տէ, պուլամատը։ Վագաա Տուրկալ Սահիպին պէլինտէ պիր գամա բարամագ ռա ի տի իսէ տէ, արաարընտա օլան պէչ ալթը ատըմ մէսաֆէյի գաթթ իտէրէք, եանընա կիտպիլմէք, Մարինին ինտինտէ պահրը Օգիանօսու կէչմէքտէն զիեատ կեաճ կէօրիւնտիեինտէն, օնա տաղի մուվաֆֆագ օլամատը։

Պունատան մաատա, պու հարէքէթ մէզպուրէնին սօն ճահտը օլուպ, անտէն սօնրա սիչարէ չիմէք թարաֆընտան վուրըլմուշ ատէմ կիսպի եէրէ տիւշու։ Վէ թապիեաթիյլէ գօլարը պիլա հարէքէթ, վիճուտի իւզէրինտէ դալըպ, քիրրիքլէրի տաիսի, չիտատէթլի կիւնէշ զէմանընտա օլտուղու կիպի, սըդ սըդ աշըլըպ գաբանմաեա պաշլատը։ Զէվալը զըղճըղա ըն արթըգ զուվվէյի պէտէնիեէ վէ ազլիեէսի տուրուպ, իւզէրինտէ եալընըզ պիր ազիմ քէտէր վէ տէհլիթ միւշահէտտէ օլունմագտա, վէ եիւրէկի չարբըպ, կէօզլէրինտէն տտխի ահէսթէ ահէսթէ եաշ ագըեօր կիպի կէօրիւնէն սանէմիրէ պէնզէմէքտէ իտի։

Պու վուգուաթը բեաֆիֆէսի բէք ազ զէման զարֆընտա օլտու, վէ բրէնս Տուրկալ, չիքեարլարընը էլտէ իթմէքլիկէ էմին օլան ատէմիր կիպի, պու սըրատա սապըրըճա պէքլէմիշ իտի։

Անճագ միւմքիլէյհ, էճզանընն թէքմիլ թէէսիրինին հուսուլէ կէլտիկինի կէօրիւնճէ, եիւզիւնտէ ֆէվգէլատէ պիր սէվինճ ալէամէթի միւշահէտտէ օլունտու, վէ Մարիյի գուճագլաեըպ, սէտիրին իւզէրինէ եաթըրտը։

Կէնճ ղըզ, պու էսնատէ աղզընտան պիր քէլիմէ պիլէ չըգարամատըզը կիպի, հէչ պիր կէօնա հարէքէթտէ տտխի պուլունամաեօր իտի։ Մէզպուրէնին ըէնկի օլ տէրճէ սօլմուշ իտի քի, քէնտիսինի պու հալտէ կէօրէն, էօլմիշ տիւր զանն իտէր իտի իսէ տէ, կէօզլէրինին աշըգ օլմասը, վէ հալէա կէօզ եաշլարը ագմասը, հայեաթտա օլտուղունա տէլալէթ իթմէքտէ իտիլէր։

Տուրկալ պիր գաչ ատըմ կէրի չէքիպ, տէհլիթլի պիր սուրէթտէ զուրպանը իւզէրինէ պա գարագ,

– Էյ Մարի Պըրթէլ, տէպի, արթըգ սէն պէնիմ օլտուն, վէ պունտան պէօյէ նէ՛ մապուտար վէ նէ՛ տտխի ինոանչար, սէնի պէնիմ գօլլարըմտան գուրթարամաեաճագ տըրլար։

Իչթէ թամ պու լաղըրտըլարընն սէյլէնիրտիկի էսնատէ, Մինոհանընն սաղլանմըշ օլտուղու բէրտէ, չէտիտէն գըմըլտանարագ պիր էրքէք սէտասը,

—Եալան սէօյլէեօրսուն, Տուրկալ–Սահիպ, զիրա, իչթէ պէն անը գուրթարաճաղըմ, տէեու նիտա էյլէտի, վէ պու սէտանընն սահիպի օլան Ճօրճ, պիր էլինտէ գամա վէ տիկէր էլինտէ թապանճա օլտուղու հալտէ, հէման զուհուր իթմէսէյլէ, Տուրկալ շաշկընն պիր հալտէ արգասընա տէօնտիս, վէ պիր պագըշտա, մէրդզումու թանըեարագ, քէմալի հիտտէթլէ,

—Ա՛... Ճօրճ Մալզօն հա՛... տէ եու պաղըրտը։

—Էվվէթ, Ճօրճ Մալզօն տուր եա, նէ՞զանն իթտին, իչթէ չիչեարընը էլինտէն ալմաեա կէլտի։

—Եօղսա պանս, պիր իքինճի չիքեա՞մը կէթիրտի, տէեու ճէվապ վիրտի բաժահ իսթ՞ըհզա եօլուլա, իմոի, Ճօրճ Մալզօն, պիրմիշ օլ քի, սէն պէնիմ սէրաեըմս կիրտիկին հալտէ, պէնիմ սէրաեըմ սէնին մէզարընն օլաճագ տըր։

—Ահ՞յիպ, էյլէ՞ մի զանն իտիեօրսուն։

Պունուն իւզէրինէ Տուրկալ ասլա ճէվապ վիրմէկէրէք, չամասանլըզա տօղրու կիթտի, վէ չընկըրտաղը չալմագ իւզրէ, էլինի

տունուն վաղիֆէսի, Մարմարա վէ կէ-լիպոլուտա պուլունան ինկիլթէրրա ֆիլոսունուն այնի օլաճադ տըր »։

Լոնտրա, 6 հոկտ.

Տէյլի Թէլ կրաֆ ղազէթասընըն, իսթանպոլտան ալարադ նէշր իթտիկի պիր թէլէկրաֆնամէ մէսալինէ կէօրէ՝ ինկիլթէրանըն Անատոլու իսլահաթը հագ գընտա վիրմիշ օլտուղու յայիհատա թատիլաթը ադիմէ իճրա օլունմատըղը թագտիրաէ Պապը Ալի Թարաֆընտան գապուլինտէ մուսանաթ կէօսթէրիլմէյի ճիհէթլէ, միւսիւ Լաեարտ Լոնտրաեա պիր սէյեահաթ իճրասընա գարար վիրմիշ տիր։

Վիէննա, 6 հոկտ.

Զվորնիքտէն հոկտ. 6 Թարիխի իլէ պէր վէճհի աթի իշար օլունուեօր.

Ավսթրիա-Մաճարիսթան ասաքիրի, Թրէպինիչատա սուրէթը տօսթանէտէ գապուլ օլունմուշլար տըր։ Ասաքիրի մէրգումէ օրատա սէքիզ գընա թօր պուլմուշլար տըր։ Թրէպինիչա էհալիսի, էրպապը գընեամընը, չէհրլէրինտէն միրուրլէրինէ չիտտէթլէ մուգավիմէթ իթմիշլեր տիր։ Թարաֆէյնտէն պիր գաչ գընա թօր աթմշլար տըր։

Միւհաճիրինի Ի՝լամիեէ, Պօսնաեա ավտէթ իթմէք իւզրէ բուլխաթ թալէպ իթմէքտէ տիրլեր։ Պու պապատ միւզաքերաթա պէտ վէ միւպաշէրէթ օլունմուշ տուր։

Լոնտրա, 5 հոկտ.

Պու կիւն մէճլիսը վիւքէլա թէճէմմիւ իյլէտի։ Բալ Մալ Կազէթ, Աֆղան ալէյհինտէ հէման մուհարէպէեէ պաշլանմագ ստ ըէթինէ գարար վիրիլէճէկինէ իթիմատ իթմէեօր։

Պէլգրատ, 5 հոկտ.

Սըրպիսթանընն Տէրիսատէթ օրթա էլչիլիյի, մէճլիսի աեան ազասընտան Ֆիլիպ Գրիսթիչէ իհալէ օլունճագ տըր։ Միւամիլէյհ, հէյեէթը ճէտիտէնին թէչքիլինի միւթէագբպ, Տէրիսատէթէ ադիմէթ իտէճէք տիր։

ԹԷԱԹՐՕ

Մուհարրիրին պէրի Ամէրիգատա զազէթայա տէրճ իթտիրտիյի պիր պէնատէ թէաթրօ հագգընտա աթիտէքի սուրէթտէ պահս էթմիշ տիր։

«Թէաթրօ օյունլարընընն պէօյիւք գըսմը ատապ ու ախլագա մուղայիր օլուպ քիւֆր ու էէմինլէր իլէ տօլու տուր, վէ օյունճուլարընն միւնասիպէթսիզ քիսվէթ ու հարէքէթլէրի սէյրճիլերին չէհվաթընէվանիյէսինի թահրիք էտէր։ Թէաթրօ օյունլարը ադրասընտա զարարսըզ օյունլար տախի վար տըր տէնիլիր, լաքին պու զարարսըզ օյունլարը թէֆրիք էթմէք կիւճ տիւր։ Հէր ասրտա ըրզ ու էտէպ թարիգինէն սապան չօգ ատէմլեր իլգ տէրուլերինի թէաթրօտա ալմըշլար տըր։ Թէաթրօ քեարխանէլերին, գումարխանէլերին վէ ըէզիլ պիր էօրիմիւն պուլունտուղու եօլուն աղզընտա վագի տիր։ Թէաթրօ օյունլարը կէնճլերի միւսրիֆ վէ սէֆիհ էտէրլեր, վէ ենլարը կէճէլերի կէճ վագթա գատար էվլերինտէն տիշարը գալարադ վագթլարընը պօշա կէշիրմէյէ ալըշթըրըրլար։ Պու խուսուսատա հէր նէ սէօյլերսէմ պիրմէյերէք տէյիլ, թէճրիպէ իլէ էօյրէնմիշ օլարադ՝ սէօյլէյօրում։ Ան սէնէ պիր տիւզիյ թէաթրօյա կիթմէք ֆուրսաթընը սայքի հիչ պիր տէֆա էլտէն գաչըրմատըմ։ Հէր նէվ թէաթրօ օյունլարընը, վէ չիմտի Ամէրիգատա պէր հաեաթ օլան կէրէք էրքէք կէրէք գատըն մէշհուր օյունճուլարընն սայքի քեաֆֆէսինի կէօրմիւշիւմ։ Լաքին պիր գաչ սէնէ ադէմ խրիսթիեան կիպի եաշամաղա գարար վէրտիյիմտէն չիմտի թէաթրօյա քէնտիմ կիթմէտիքտէն մաատա պաշղալարը տախի էօյլէ մուզիրը պիր էէրէ կիթմէքտէն սագընտըրմաղա չալըշըրըմ։ Պէն թէճրիպէ իլէ կէօրիպ անանմշամ քի տինտարլըգ իւզրէ եաշամագ վէ թէաթրօյա կիթմէք պիրիպիրինէ մուխալիֆ տիրլեր։»

(Աւետաբեր)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Նիկոպոլիս (Շապին-Գարահիսար) մէքթուպընընն պագըյյէսի տիր.

Մշակնոցի Հայոց կրած վտանգները ոչ գրչով նկարագրելի, ոչ ալ չոր խօսքով մը խիթարելի են, միայն չարագործաց անանձ յարձակմանց վրէժխնդիր կառավարութիւն մը, անաչառ արդարութեան ատեան մը՝ կրնայ ատոնց վիճակը ամբողջ Ասիոյ այս խորերն ապրող ժողովուրդը, որ իր բերանին մէջ լեզու չ'ունի, իր ցաւերը ոչ կառավարութեան կրնայ ներկայացնել, և ոչ ազգային Պատրիարքարանի, որոյ զօրութիւնն ալ արդէն թագրիր մը գրելէն անդին չ'անցնիր։

Հոս կատարեալապէս արիւն կը կկոյայ ժողովուրդը, և հարստահարչին կը ներէ, և մինչև իսկ անանկ կը կարծէ թէ, ի՛նք երկրի վերայ միայն այս վիճակին համար ստեղծուած ստրուկ մ'է. վասն զի այս խորերը կառավարութիւնը անուամբ միայն կը յիշուի. տառապելոց ձայնը ոչ ազգը կը լսէ, ոչ կառավարութիւնը, ոչ երկիրը կը լսէ և ոչ երկինք. ինչ որ կը պատահի իւր մէջ խեղդուած կը մնայ անձայն և անլոյս։

Մշակնոցի Հայոց այս վիճակը որո՛ւ ուշադրութեան ներկայացնել ուզելս չ'եմ գիտեր. միայն զայն աշխարհի դատաստանին յանձնելով, մասամբ մը պարտքս կատարած կը համարեմ։

Իսկ գալով նոցա դպրոցական վիճակին վերայ, պէտք եղած խրատներն խօսեցանք, բայց յոյս չունինք թէ բան մը կարենան ընել, վասն զի, ո՞վ կրնայ քարերէն և քուրջերէն օգուտ ստանալ. հացի խնդրով տանջուող ժողովուրդը իւր կոխան վիճակին մէջ ի՞նչ կրնայ ընել։

Վեց ժամու չափ ժամանակ Մշակնոցի Հայոց այս աղէկտուր վիճակին ականատես ըլլալէն յետոյ, ցաւ ի սիրտ նոյն օրը վերադարձանք յ'Էսկիշէհիր, և օր մը հոն սպասելէն վերջը, օգոստոս 17ին ուղևորեցանք դէպ ի Քրթանոս, որ ժամ մի հեռաւորութիւն ունի։

Քրթանոսի մէջ 40 տուն Հայ և 35 տուն Ցանիկ ընտանիք կան. Հայք ունին եկեղեցի մը, և դպրոց մը որ երկար տարիներէ ի վեր փակուած սպասելով խարխլած է. ժողովուրդը երկրագործութեան զբաղած ըլլալով չ'կրցանք անոնց հետ ալ տեսնուիլ և պէտք եղածն խօսիլ կամ իմանալով գրել. ուստի տասն վայրկեանի չափ միայն հոս մնալով, դարձուցինք անմիջապէս մեր ձիերուն գլուխները դէպ ի Նիկոպոլիս, և հետեւապէս կնքեցինք մեր հնգօրեայ ճանապարհորդութեան սրտառանջ պատմութիւնը։

Աշխարհ-Օվայի բոլոր ժողովուրդը երկրագործութեամբ կ'զբաղին, ամիսներէ ի վեր իրենց բոլոր հունձքը ծեծուած կալերու վերայ կ'սպասէ և չեն կրնար անկէց վերցնել մինչև որ տասանորդատուն (միւթէսիմ) գայ չափէ և իւր իրաւունքը հոն առնէ։

Տեղւոյս կառավարութիւնն ալ տակաւին հակառակ ժողովրդեան թախանձանաց մի քանի ոսկի աւելի առնելու յուսով գործը կ'երկարցնէ. գիւղացիք կը վախնային թէ անձրեւ մը գալով իրենց ամեն աշխատութիւնը յ'ոչինչ դարձնէ. ահա այդ դուշակութիւնը իրականացաւ, վասն զի այսօր այս տողերը Զեզ գրելու ատեն, հեղեղասատ անձրեւ մը, տարափ տալ սկսաւ և եթէ մէկ քանի ժամ ալ տեւէ, կրնանք երեւակայել թէ խեղճ ժողովրդեան վիճակն ո՞ւր պիտի հասնի։ Քիչ մ'ալ Նիկոպոլիս և Թամգարայի վիճակին նկատմամբ խօսելով, վերջ տամ տողերուս որ կարի երկայն եղան։

Թամգարայի Հայոց ազգային վարժարանը բոլորովին գոցուեցաւ և մի քանի հարիւր տղայք փողոցները մնացին։ Կիւլիվէրի հաւկթին նման մեծ պատճառներով ազգայինք զժուած են. ներքին վրդովումներու երեսէն դպրոցին նիւթական պէտքը չ'կրնալով հոգալ իրենց զաւակաց կեանքը թշուառացուցած են։

Միւս կողմէն զարմանալի է տեսնել որ, իւր կանգուն վիճակին մէջ անդամ մի քանի տարիներէ ի վեր ապրին բարոյական զարգացման ոչինչ նպաստող սրբիացաւեր Ս. Գէորգ մենաստանին վերաշինութեան ձեռնարկած են, անշուշտ անցելոյն Ն.Ման դաս մը դատարկապորտ և զուարճասէր սինլքորաց կերուխումի յարկեր պիտի չինեն զայն։ Այսպիսի ժամանակի մը մէջ ոչինչ վէճերով դպրոց գոցելով վանք չինելուն ի՞նչ աստիճանի ծանր սխալ ըլլալը Թամգարացւոց մտածող մասին ուշադրութեանը կը յանձնեմ։

Անցեալ կիւրակի օր Թամգարայի մէջ Զէրքէզ «միւլազիմ» մը Պաքիրեան Ստեփան անուն Հայուն վերայ 4 գաւազան կոտրեց արքունի տրոց հաւաքման պատճառաւ, Պ. Ստեփան 'ի գուր աղաչած է թէ «պարտքս վճարած եմ, թողէք որ երթամ Գարահիսարէն ընկալագիրս բերեմ ցոյց տամ ալն»։

Մօտերս, Նիկոպոլսոյ և Զամ-պազիի ճամբուն վերայ մի քանի չարագործք Օրտուցի Ցոյնի մը արանդամը արմատէն չարաչար թլփատած են և հիմայ մարդը արիւնաթաթախ կը տանջուի 'ի Զամ-պազի։

Մի քանի ամիս առաջ Նիկոպոլսոյ Աղուան գիւղէն Գարոյեան անուն Հայու մը հարսը, Թիմուր անուամբ գինւորական փախստական մը առեւանգած էր. ձերբակալուելէն վերջը իմացուելով որ այդ հարսը կրօնափոխութեան համոզած են, Պատրիարքարանի խնդրանքը հարսը ազգին յանձնուած, և ոճրագործը մեզի 'ի բանտ կը տրուէր, և մերժ կարձակուէր։ Ի սկզբան Թիմուրին արձակ համարձակ ըսպառնալեաց լուր ղրկելէն դժուարացած էր համոզել զհարսն որ իւր հայրենի կրօնին մէջ հաստատ մնայ. այս միջոցին տեղական կառավարութենէ ալ չարունակ և ստիպմամբ զայն կուզէին, և մինչեւ իսկ Պատրիարքարանէն ալ հեռագիր եկաւ թէ «քանի որ հարսը իւր նպատակին վերայ կը պնդէ զայն կառավարութեան յանձնելիդ հարկ կըլլայ։»

Տիգրանակերտի Առաջնորդ Գեր. Փիլիպոս եպիսկոպոս նոյն օրերը հոս զբաղնուելուն, ընդդիմացաւ զայն կառավարութեան յանձնել, և մի քանի օր վերջը իւր պաշտօնը լրացնելով, ասկէց մեկնած ըլլալուն՝ գործը անորոշ մնաց։

Մինչ այս, մինչ այն, Սեբաստիոյ կուսակալ վսեմապատիւ Սուրէյեա բաշան քաղաքս այցելութեան եկաւ, նոյն միջոցին ազգային երեւելիներէն մեծ. Թադէոս աղա Սէրիճանեան արդէն իւր տունը բերելով հարսը համոզած ըլլալով, մէկ կողմէն անձնական յաճախ տեսակցութեամբ զվրսեմապատիւ կուսակալը կը համոզէր որ ազգին այս իրաւունքը ազատորէն քննուի, իսկ միւս կողմէն կառավարութեան պաշտօնեայք՝ կգուշացնէր որ այսպիսի փափուկ խնդրոյ մը ծանր պատասխանատուութիւնը վրանին չը հրաւիրեն, վերջապէս ազատ քննութեան ատեան մը բանալ տալով հոն, նորին մեծապատուութիւնը ամենամեծ աշխատութեամբ յաջողեցաւ ազատել հարսը, և չարագործը յղուեցաւ իւր վերաբերած զինուորական կայորանը։

ուզաթմըշ իքէն, ճօրճ, զաթէն թապանճաեը նիչանլամըշ օլտուղունտան,

—Քէնտինի սազը, Տուրկալ, տէտի, չիւնքի հէկէր պիր կէօնա չամաթա իտէճէք, վէ ատէմլերինի թօրլամագ իւզրէ, չընկըրաղը չալաճագ օլուր իսէն, էմին օլ քի, տահա պուրաեա քիմսէ կէլմէքսիզին սէն էոյճէճէքսին...

Պու սէօզ իւզրինէ, Տուրկալ, չընկըրաղ ուզաթմագտա օլտուղու էլինի չէքմէսէյլէ, ճօրճ, միւսաիէյհէ խիթապէն,

—Ափէ՛րին, իշթէ պէտյլէ օրմալը, անլատը՞ն մը, տէտի։

—Ընչ՞ տիմէք իսթէեօրսուն, սէն պէնի էօյտիւրմէճ՞քմիսին, տէեու սիւալ իթտի Տուրկալ, պիր ազ սիւքիթտէն սօնրա։

—Անի՞ն էօյտիւրմէ՞ք մի... Թէքրարլատը ճօրճ, ուսուզլարընը սիլքինէրէք, լաքին պէնիմ ատէմ էօյտիւրմէտիկիմի սէն տախի պիլիրսին, վէ հաթթա սէօյլէտիկին պու սէօզէ սէն տախի ինանմասընն։ Պէն զաթիլիկի, բրէնսէս ճէլլա վէ բրէնս Տուրկալ-Սահիպ կիսի ալչաղլարա թէրք իտէրիմ...

—Էօյլէ իսէ պուրաեա նէ՞ իշին կէլտին։

—Մարի Ղըրթէլի ալմադ իշին։

—Թէպիմ իթմէյիպ տէ գարշը տուրուր իսէմ...

—Օ հալտէ տուէլլօ իսէրիպ... զաթէն պէնտէ չօղտան պէրի տիր, սէնին գանքն

նէ՞ ըէնքտէ օլտուղունու պիլմէք իսթէր իտիմ... իքիսիզ տախի սիլահլըեըզ։ Իմ տի, Տուրկալ-Սահիպ, քէնտինի մուհաֆիզա էթ...

Ճօրճ, պալէատէքի լաղըրտըլարը սէօյլէտիկինտէ, էլինտէ «լան թապանճասընը գուշաղը արասընա սօղուպ, գամաեը տախի սոլ էլինտէն սաղ էլինէ ալարադ, Տուրկալա հիճուում իթտի։ Տուրկալ տախի պու արա գամասընը պէլինտէն չըգարմըշ օլուպ, խասինէ պէքլէմէքտէ իտի։ Տուէլլօ չգ սիւրմէտի իսէ տէ, տէհէթլի օլտու։ Ըսքիպէր իքիսի տէ կէնճ, իքիսի տէ գուվվէթլի, վէ իրի-է տէ այնի հիտատթ վէ այնի աատավէթլէ միւթթասաֆ պուլունմագտա իտիլէր։

Ֆագաթ, Տուրկալ, ճօրճա գալէպէ իտէմէեէճէկինի անդատըղընտան, հէյլէ թարիգինէ սիւլուք իթմէքիկէ դարար վիրտի, վէ պէնապէրին եաընըզ սաղ էլէյլէ, ճօրճուն հիճուումունու մէն իտէրէք, պիր թագրիպ մէրգումուն պէլինտէքի թապանճաեը էլէյ իթտի, վէ եիւրիւնէ տօղրու նիշան ալմասըյլա, աթէչ իթմէսի պիր օլտու։

Տուրկալ հէր նէ գատար պու իշի սիւրթթէլ իճրա էթտի իսէ տէ, ճօրճ պու հարէքէթին ֆարգընա վատարագ, անինտէ պաշընը արգաեա կէօթիւրմիշ օլտուղունտան, գուշան եալընընը սաչարը ասրասընտան կէչիպ տիվարա սարանտը։

Մէրգում կէնճ ինկիլիզ, իշ պու գահպէլիկի կէօրմէսէյլէ, «Ահ, ալչագ, էօյլէ իսէ կէպէր» տէյու իւզէրինէ հիճուում իթտի, վէ պու արա Տուրկալ, աթտըղը թապանճա քէնտուի ալտաթմագ գաննըյլա, պիրա վագիֆէ պիր թարաֆտա տուրմագտա օլաուղունտան, ճօրճ գամասընը թա կէօքրիճնիւն օրթասընա սարլատը։

Ադըսինէ բաժահ Տուրկալ, օլտուղու եէրտէ կըղըլտը, վէ սօն քէլամ օլարադ, «Պէն էօյէճէյիմ... լաքին ինթիգամ ալարադ էօյէճէյիմ... իմտի ճօրճ Մալգօն, սէն տէ զայսլ օլտուն...» տէտի։

Ֆիլ հագըդա Տուրկալըն էնտախթ իթմիշ օլտուղու թապանճա, սէրաեընն հէր թարաֆընտան իշիտիրմիշ օլտուղունտան, պիր չօղ սեաղ շամաթասը վէ ինսան սէս. չէրի կէլմէկէ պաչատը։ Վէ պիր տագըգա սօնրա, ըրէնսին խաղմէթքեարլարը պիւյիւք սօֆեաա տօլաճագ օլտուղլարընտան, պունլար, քէնտի էֆէնտիլէրինին ճէնազսի եանընտա պիր էճնէպի կէօրտիւքլէրինտէ, թապաթէյէ անը գաթիլ մագամընտա թէկէֆ իտէճէք իտիլէր։

Իշթէ Տուրկալ-Սահիպին սօն սէօզլէրինին մանէասը տախի պունտան իտարէֆ իտի։ Հէր նէ իսէ, միւմիլէյհ Տուրկալըն սօն պիր տիթրէմէ իլէ, թէպիմի ըուհ իյլէ միսինտէն պիր ազ սօնրա, տէրունի սօֆասեա ճէրեաթարաֆտան ազըմ ազըմ խըզմէթքեարլար կէլտի, ֆագաթ ճօրճ, պու իպտիհամ գարշըընտա պիրա ֆիւթուր տուրմագտա իտի։ Մէկքիր իդտիհամը թէկրիլ իսէն խալդ, պաչընա Հինտիլէր կիսի պիր սարըգ սարմաչ, վէ կիրանպահա էլպիսէլէր կ'տինմիշ օլան պիր էճնէպինին, դանար իշինտէ պուլունան Տուրկալըն նաչը եանընտա վէ սեագ իւզէրինտէ տուրմագտա օլտուղունու կէօրիւնճէ, տէհէթլի ֆիդան ու ֆէրեաա իյլէտիլեր. վէ պիր ազ սօնրա օրթալըգտա պիր չօղ գամա ուճլարը ըչըլտամաեա պաչլատը։

Ճօրճ Մալգօն իսէ, ասլա թէկուզ պիլէ իթմէքսիզին, էվվլինտէն տահա դիեատէ էօլիւ հէյեէթի քէսպ իթմիշ, ֆագաթ կէօպէրինին զօրատըլմասը ունուատմուշ, զանն օլունան Մարիյի սոլ զօլունա ալարադ, իդտիհամա տօղրու եիւրիւտիւ, վէ էլինի ուչատըպ, բարմաղընտա քալամագտա սլան Պողհանինին եիւգիճիւնիւ կէօսթէրէրէք, եիրքսէք սէտա իլէ, էճյլէ սէյլէտի.

—Եիւգիճիւնիւ իւզէրիմտէ թաչըմագտա օլտուղում ապիզ Պողհանի նամընա սլարադ, քեաֆֆէնէրին տիպ չէքմէնիպի էվր իյլէրիմ։ Պէն ոռղին էֆէնտիզիմ, վէ տուլթանընն էմրիյլէ Տուրկալ Սահիպի էօյտիւրմիմ։ Վէ եինկ անընն էմրիյլէ, պու սէրաեը վէ պունտա մէվճուտ օլան քեաֆֆէյի զէնկինլիքլէրի սէզէ պաղչատամ։

(Տէվամի)

Ներկայ դէպքին ամենէն սրտաշարժ մասը կը կազմեն, հարսը ազատուած վայրկենին կառավարութեան արտաքին սրահին մէջ, Աղուանեսցի Հայոց ուրախութեան արտասուօք Մեծ. Թադէոս աղայի ոտքն ու ձեռքն համբուրելու համար ըրած խոնարհումները։

Թադէոս աղա այն անձն է՝ որ տեղական մոլեռանդ Տաճկաց զրպարտութեամբ անցեալ տարի քիչ մնաց որ հոս կախաղան պիտի հանուէր, և որ այս պատճառաւ ընդ երկար Սեբաստիա արգիլուած մնալէն յետոյ, իւր հակառակորդաց դէմ քաջութեամբ յաղթանակ տարաւ, և Ձեր պատուական լրագրոյն էջերը պաշտպան կանգնեցան իրեն։

Նիկոսլոլոյ անտէրունջ Հայոց իւր տաղանդովն ու հեռատես կորովամտութեամբը այսօր աներկիւղ ախոյեան կանգնող այս Հայը, առաջնորդական երեսի վերայ մնացած գործերը կարգադրելուն համար, փոխանակ Ա. Եպիսկոպոսէն շնորհակալութիւն ընդունելու, միշտ կը թշնամանուի անկէ։

Առաջնորդական խնդրոյն տարիներէ 'ի վեր անլուծանելի մնալուն համար, Նիկոպոլսոյ ազգային վարժարաններն, գիւղական դպրոցք և բոլոր կենսական գործեր յուսահատական լքման մէջ կան ու կը մնան. և եթէ ազգային Պատրիարքարանը միանգամ ընդ միշտ չվերջացնէ այս խնդիրը, ո՛ գիտէ տակաւին քանի՛ տարիներ այսպէս պիտի մնասուի ժողովուրդը, 'ի մեծ դատապարտութիւն այն ձեռնհաս ատենին՝ որ ամեն բան յայտնի խմացած դեռ անտահման կերպով կ'սպասէ։

Նիկոպոլսոյ առաջնորդական խնդիրը պէտք եղածին պէս ազատ քննադատութեամբք երեւան ելած չէ ցարդ, քաղաքին Հայրենասէր երիտասարդութիւնը փոխանակ ձեռք ձեռքն տալով առանձնական նկատմամբ, իրողութիւնը ազատ վիճաբանութեամբ լուսաւորելու՝ ցաւալի է տեսնել որ կամայ կամ ակամայ ընդունած են հին դրութեան հետեւիլ և իրենց մէջ բաժնուիլ 'ի մեաս ազգին։

Պատրիարքարանն ալ կարծելով թէ Ա. Եպիսկոպոս հասարակական կեանքի ծառայութիւն մը մատուցանելով, իրաւամբ պաշտպաններ ունի՝ սկսած է երկու կողման վերայ կողալ և արդարութիւնը խեղդել։

Այս խնդրոյն ամենէն էական կէտը սա է որ, Ա. Եպիսկոպոս գործի մարդ չ'է, և այս ոյնքան ճշմարիտ է՝ որքան ճշմարիտ է որ 15–16 տարիներէ 'ի վեր ամենեին ժողովրդեան օգտակար մանանեխի չափ գործ մը տեսած չ'է. վասն զի բնութեամբ զուրկ է առաջնորդի մը համար հարկ եղած յատկութիւններէն. իրաց վիճակը արմատական կերպով քննելով, ամենաբացայայտ կերպով սա անհերքելի ճշմարտութեան կը հասնինք թէ, Պատրիարքարանը սկիզբէն մեծ սխալ մը գործած է Նիկոպոլսոյ այս ընդարձակ և ամենակարեւոր վիճակ մը այսպիսի ապիկար և վանական մէկու մը յանձնելով։

Այս հիմնական ճշմարտութիւնը փոխանակ լուրջ նկատողութեան առնելու, հիմա ալ կելլէ սահմանադրական և օրէնսդիտական դեր կը խաղայ, և անընդհատ չարեաց չարունակուելուն ժամանակ կըտայ, այնպիսի ժողովուրդի մը վերայ, որ այսօր արիւն կը կկլայ, արդարութիւն կը պռուայ, և փոխարէն Սահմանադրութեան տեսրակ ցոյց կը տրուի իրեն։ Պատրիարքարա՛ն, Պատրիարքարա՛ն, ալ բաւ եղաւ Նիկոպոլսոյ գառնուկ ժողովրդեան կրած տառապանքը. օրէնսդիտական խաղ չենք ուզեր, գործի համար մարդ կուզենք, մա՛րդ։

Կանխաւ պատահած բեռ ու կէս դահեկանի վնասէն զատ մօտերս այսինքն օգոստոս 23 ին Կիրասօնէն եկող չորեսպանաց խումբը, 200 ոսկւոյ չափ գումար մը աւաղակաց կողոպուտ տուաւ ցերեկ ատեն։ Կառավարութեան կողմանէ փոխանակ չարագործք ձերբակալուելու, «կիտէն կիթտի եէնիսինէ պագալըմ» ըսուեցաւ, և վճառականաց թախանձանօք ղրկուած մի քանի ոստիկանք ալ, փոխանակ չարագործաց հետքը փնտուելու, գացին մօտակայ գիւղերը գիւղացւոց ոչխարներն ուտելու։

Քաղաքիս փողոցները ծայրէ ծայր անմաքրութեամբ լեցուած են, սալայատակները խիստ անկանոն կերպով չինուած են և «Պէլէվէկի» ժողովը անուամբ միայն կայ։

Քէեր ամէն 'ի վեր փոքրաւոր հիւանդութիւնը 6–800 Հայ աղայոց կեանքը խլեցուց. հիմա ալ Թիֆոյ ախտը ըսկսած է. և շատեր բռնուած խելակորոյս կը տանջին անկէ։

Հեռագրաւ կիմանամք թէ Երզնկայի ճամբան աւազակութեանց յանդուգն դէպքեր պատահած են։

Մեծ. խ՛բագիր, ներկայ տեղեկութիւնքս, որ մեր գիւղական և քաղաքի Հայ ժողովրդեան սերկեան կեանքի հաւատարիմ նկարագրութիւնն են, Ձեր ազատախոս լրագրի մէջ հրատարակել բարեհաճիք։

Քոյդ
ՇԱՀԷՐՄԱՆ

ՍԱՐԱՖԻՅԷ

Լօնտրա, 15 հոկտ.	
Ինկիլիզ գօնսօլիտի	94 7/16
Էսհամը Ումումի աշխատը	10 3/8
» » գաբանաը	10 7/16
1865 իսթիդրաղը	13 3/4
1869 »	13 1/4
1871 »	48
1873 »	11 3/8
1872 (Պօն տիւ Թրէզօր (Սէրի Ա. Բ.)	19
Օսմանլը պանդասը	8 1/2
Ռուսիա իսթիդրաղը 1873	79 7/8
Մըսըր իսթիդրաղը պիրէյտիկ	55 3/4
» իմթիեազլը գ. ք.	70 1/4

—o—

Բարիս, 15 հոկտ.	
Ռենտը Ֆոնտսու 5 0/0	112 55
» » 3 0/0 Ամորթիսմանլը	77 50
» » 3 0/0	74 60
Էսհամը Ումումի աշխատը	10 60
» » գաբանաը	10 55
Պօրսատան սօնրա	
65 իսթիդրաղը	70
69 »	66 25
73 »	58 75
Ռումէլի շըմէնտըֆէր սէհիմէրի	42
Օսմանլը պանդասը	464 37 1/2
Իթալեա ֆոնտսու	72 65
Մըսըր Ֆոնտսու	284 37 1/2

—o—

Վիէննա, 15 հոկտ.	
Ադիո	100
Լոնտրա տէկրինէ գամպիալ	117 60
Ռումէլի շիմէնտըֆէր	19 75

—o—

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էսհ. Ումում. 3 հոկտ. ազչի գր.	11 28
Էսհ. Ումում. 4 հոկտ. սապհ. աչ.	11 23
Էն եիւքսէք	11 25
Էն աշաղը	11 19
Սաաթ 6 1/2 տէ	11 23
Իոյիզ 63 (Մութօն) 6 0/0 ֆր.	62
» 65 (Մութօն) 6 0/0 ֆր.	64
» 69 (Բինար) 6 0/0	62
» 72 (Պոնտիւ Թրէզօր) 9 0/0	19 1/2
» 73 (Բինար) 6 0/0	54
Ռումէլի Շըմէնտըֆէր 3 0/0	40 1/2
Բէրօր ֆր.	2
Հէվալէսիզ ֆր.	2
Ագչէ ֆայիզի 0/0	12

—o—

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻԵԱԹԸ

Քրէտի ժէնէր. 6 0/0 Լ. Օ.	4 10
Սօսի. ժէն. 6 0/0 Լ. Ս. գբ. ք.	4 5
Իսթանպոլ Պանգասը գ. ք.	6 5
Սօսիէթէ Օթթոման Լ. Ս. գ. ք.	3
Թրամվայ 5 0/0 Ղ. գ. ք	1 45
Լավրիօմ (մատէն) գ. ք. ֆր.	56

—o—

ԱԳՋԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշան		Ղրշ. Փր.
Ինկիլիզ լիրասը		109 10
Ֆրանսզ ալթունու		87 12
Բօլ		89 13
Գըրըմից ալթունու		51 10
Պէեազ մէհմիտիյէ	ֆարգը	6 25
Մէթալիք	ֆարգը	22 20
Պէշիք	ֆարգը	20
Պազըր	ֆարգը	78
Դարպօն գայմէսի գաբիք		9 25

—o—

ԳԱՐԻՄԷՆԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էն եիւքսէք	338 20
Էն աշաղը	337
Սաաթ 6 1/2 տէ	338 50
Նիւզիւք գայիմէ պազրը հիսասը իւէ	53

ԻԼԱՆԱԹ

ԻԼԱՆԸ ՐԷՍՄԻ

Ճիտտէ վէ Եէմէն վէ Թարապուլուսու զարպ վիլայէթլէրինտէ գայիմէ Թէտավիւլ իթմէտիյի ճիհէթլէ օրալարտա մա զամմը ճէտիտ պանտէրոլ ըէսմի սիքկէյի խալիսէ ալընաճաղընտան, Թարիխը իլանտան իթիպարէն, օն պիր կիւնէ գատար օրալարա վասըլ օլան պանտիրոլլու Թիւթիւն վէ սիկարա վէ էնֆիէէ վէ աղըզ Թիւթիւնիւ միւսթէսնա օլմագ իւզրէ մէզքիւր օն պիր կիւնին ինգըզասընտան սօնրա, մահալլը մէզքիւրէէ պիրէր գուշուգ պանտէրոլլու Թիւթիւն վէ սայիրէ կէօնտէրմէք իսթէէնէլէր մուխարրէճ ըուսումաթ իտարէլէրինէ միւրաճաաթլէ օլ կիւնիւն բիայասը մուճիպինճէ սիքկէյի խալիսէ իլէ գայիմէ պէյնինտէ օլան ֆարգը վիրէրէք պիրէր գըթա նագլիեէ Թէզքէրէսի ալըպ, պուունլա կէօթիւրմէլէրի լազըմ կէլէճէյի, վէ պէցլէ Թէզքէրէ ալմագսըզը սուրէթի ալէնիէտտէ Թիւթիւն վէ սայիրէ եանի սիկարա վէ էնֆիեէ իլէ աղըզ Թիւթիւնիւկէօթիւրէնլէր օլուր իսէ, օրալարա գապուլ վէ իտխալ օլունմաեաճաղընտան, իտարէեէ Թէէմինաթ իթասըյլա, կէլտիյի մահէլլէ իատէ իթմէսի վէ եախոտ բաղը օլուր իսէ, բաքէթլէր իւզէրինտէքի պանտէրոլլար հիւքիւմսիզ ատտ իլէ ճինսինէ կէօրէ ըէսմը սարֆիեաթը, սիքկէյի խալիսէ օլարագ օրատա Թէէտիեէ էյլէմէսի իճապ իտէճէկի, վէ Թէզքէրէսիզ կէօթիւրիւլիւպ գաչբրլլբը իքէն ԹուԹուլանլարը տախի միւսատէրէ իտիլէճէյի, ճիւմլէնին մալիւմի օլմագ իւզրէ իլան օլունուր։

(Բէղա)

Գավայիմի նագտիէնին իմհասը իչին իթթիխաղ օլունմագտա օլան Թէտապիր ճիւմլէսինտէն օլմագ իւզրէ տուխանըն պէհէր գըյյէսինտէն ալընմագտա օլան իւչէր ղուրուշ միրուրիեէ ըէսմինէ գավայիմի մէզքիւրէնին իմհասըյլա արդասը ալընճաեա գատար մուվագգաթէն իքիչէր ղուրուշ տահա զամմըյլա պէչէր ղուրուշա իպլաղը վէ իւչէր ղուրուշ քէմաքեան ըուսումաթճա իրատ գայտ օլունուպ, իքիչէր ղուրուշ զամմտան հասըլ օլաճագ մէպլաղըն մահ պէ մահ իլղայի գավայիմ գօմիսիօնընա Թէսլիմի խուսուսընա պու քէրրէ իրատէյի սէնիյէ ճէնապը փատիշահի միւթաալլիգ պույրուլարագ իճապը իճրա գըլընմըշ օլմաղլէ, քէյֆիեէթ ճիւմլէնին մալիւմի օլմագ իւզրէ իլանը քէյֆիեէթէ իպթիտար գըլընը։

Տատեան Առաքել պէյ հազրէթլէրինին Թահթը ըրիասէթինտէ օլան Ա.յ–Սթէֆանոս գարիեէսի գօմիսիօնու էհալիեէ իլան իտէր քի Ռուսիանընն օրտու մէրքէզի Թարաֆընտան Ա.յ–Սթէֆանոս գարիեէսինէ Թէրք օլունան տէօրթ աղչապ իսկէլէ իլէ էտէվաթը սայիրէտէն գալան բարչալար, մահը ճարիյի էֆրէնճինին (հոկտ.) 13—18 վէ 20 ինճի կիւնլէրի էօյլէտէն սօնրա սաաթ 2տէն 4է գատար ալէնէն միւզաեէտէ իլէ պիլ ֆիրուխթ էսմանընը, գարիեէնին Թէզեինաթընա սարֆ իտէճէք տիր։

Հէր պիր միւզայիտէտէն սօնրա էն սօն բէյ վուրան Թէքլիֆ իթտիյի ֆիեաթըն եիւզտէ 10ունու տէբօղիխօ մագամընտա Թէսլիմէ պօճլու տուր։

Իւչիւնճիւ միւզայիտէտէն սօնրա, էն զիեատէ բէյ վուրանա քէօբրիւլեր իլէ էտէվաթ սաթըլաճագ տըր։

Իմարէթլեր իչին լիւզումու օլան օթուզ ալթը պին իքի եիւզ քիւսիւր գըյյէ բիրինճ, նիւմունէսինին այնի Ինկիլիզ բիրինճի օլմագ, վէ իսթէնիլտիկի կիւնիւ տէֆաթէն անպարա Թէսլիմ իտիլիպ, մէսարիֆի նագլիյէ վէ գանթարիյէսի միւթէահիւտէ այիտ պուլունմագ, վէ էսմանը պէեազ մէճիտի եիկիրմի իւչ ղուրուշա օլարագ, սուրէթինին Թանզիմինտէ տէֆաթէն իթա գըլընմագ չարթը վէ չէրայիթի սայիրէ իլէ պէհէր գըյյէս տօզսան սէքիզ բարատա Թալիպի էօհտէսինտէ օլտուզունտան, վէ գարարը չէվիլլէն օն ալթընճը պու ճումաա իրթէսի կիւնիւ վէրիլէճէկինտէն, նօզսանը իլէ իթայէ Թալիպ օլան Թիւճճարը եէվմի մէզքիւրտէն էվվել էվգաֆը հիւմաեուն քօմիսիօնունա կէլմէլէրի։

25 իլուլ սէնէ 95

ՕԱՀԻՊ ԶԱՋԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ԵԱՆԴԸՆԱ ԳԱՐԾԸ ՍԻԿՈՒՐԹԱ

NORTH BRITIH AND MERCANTIL INSURANCE COMPANY
ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻԹ ԷՆՏ ՄԷՐԷԷՆԹԱՅԼ
Նամ Լոնդրա վէ Էդինպուրկ Եանդը
Սիկուրթա Թուրանտաը

		Ինկ. Լր
Ասլլ սէրմաեէ		2,000,000
Էսգէնմիշ սէրմաեէ	250,000	
Եանդը չիւպէսին-տէն հասըլ օլմուշ իհթիեաթ ագճէսի	1,040,744	1,290,744
1875 սէնէսինտէ սա-ֆի քեարը		917,178

NORTHERN ASSURANC COMPANY
ՆՕՐԹՀԷՐՆ
Նամ Լոնդրա Եանդը Սկոտլանդ Թուրանտաը

		Ինկ. Լր.
Ասլլ սէրմաեէ		3,000,000
Էսգէնմիշ սէրմաեէ	150,000	
Եանդը չիւպէսին-տէն հասըլ օլմուշ իհթիեաթ ագճէսի	380,000	530,000
1875 տէ Ս.ֆի քեարը		351,000

Սահիպ խոջա քէնտուսինին, պալէատէքի իքի սիկուրթա գումանեալարընընն ՊԻՐԼԷՇՄԻՆ ահէնթ օսու նասպ օլունմուշ օլուպ, եանկըն սիկուրթասը իչին չօգ գօսյլըգար վիրէպիլիր պիր հալտէ պուլունտուղունու, քէնտի պիր չօգ միւշթէրիլէրինէ, վէ Իսթանպոլուն բաղչէթլու էհալիսինէ իլան իտէր։

Մէզքիւր գումանեալար, քէնտի տախիլի նիզամնամէլէրի մուճիպինճէ, սիկուրթաեա թուրտուգլարը էպնիյէլէրի, պէյնէրինտէ թագսիմ իտէճէքլէր տիր, Եանդըն սիկուրթասը իչին վիրտիքլէրի գօլայլըգլար իւէ պիր չօգ իշ եարմաեա միւզթէսիր տիրլէր։

Շիմտիյէ գատար օլտուղու կիպի, Պէյօղլու վէ Գալաթա վէ Իսթանպոլ վէ ճիվար չէհիր վէ քէյֆէրտէ էպնիյէ սիկուրթաեա թուրթաճագ տըր։

Ֆիեաթ վէ սայիրէ հազգընտա մալիւմաթ ալմագ իսթէյէնլէրին, Գալաթատա Դըլավանի–խանընտա 5 նիւմէրօ մաղազաեա միւրաճաաթ իյլէմէլէրի։

Մէզքիւր գումանեալարընն ահէնթ օսու
Վ. Ռ. ՍՈՒԱՆ